

18. ŚWIAT BEZ GRANIC

Wprowadzenie

Zagadnienia:

GOSPODARKA	handel międzynarodowy, specjalizacja krajów
ETYKA	wartości narodów, różne religie
OBYWATELSKOŚĆ	istota tożsamości narodowej, kulturowej i politycznej, solidarność międzynarodowa, dziedzictwo kulturowe

<https://youtu.be/Nw8kRPu0i-o>

★ Obejrzyj powyższy filmik i przedyskutuj:

Zastanów się jak wyglądałby świat, gdyby globalizacja postępowała, zniknęły kolejne granice, a Ziemia stawała się coraz bardziej „globalną wioską”, gęsto osnutą siecią powiązań społecznych i ekonomicznych. Spróbuj odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Czy scenariusz świata bez granic jest realistyczny i czy może się spełni w ciągu następnych 100 lat? Dlaczego tak uważasz?
2. Jakiego typu granice widzimy dziś w świecie? Czy są to tylko granice polityczne?
3. Niektórzy ludzie mówią o sobie „obywatel świata”. Obywatelstwo wiąże się z patriotyzmem. Czy można być „patriotą świata”? Co by to oznaczało?
4. Czy w świecie bez granic byłoby możliwe zachowanie własnej religii, języka, kultury, tożsamości, zwyczajów?
5. Czy narody pozostałyby, gdyby zniknęły granice?

★ Efekty uczenia się

UCZEŃ:

odróżnia tolerancję od akceptacji; wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych”

rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwstawiania się tym zjawiskom

przedstawia i porównuje różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja/ asymilacja, integracja, wielokulturowość)

zna i analizuje pojęcie tolerancji, rozważa zagadnienie granic tolerancji, kształtuje postawę otwartości i tolerancji

przedstawia – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – postawy społeczeństwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych oraz wobec innych narodów (także imigrantów)

rozpoznaje przejawy ksenofobii i uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się temu zjawisku

Lekcję opracował dr hab. Tomasz Kamiński

Definicje

DEFINICJE

SPECJALIZACJA KRAJOWA – podział pracy między kraje, w którym producenci lub usługodawcy w jednym kraju koncentrują się na określonych obszarach, w których mogą wytwarzać po niższych kosztach w porównaniu do producentów w innych krajach

DZIEDZICTWO KULTUROWE – zasób rzeczy materialnych i niematerialnych uznane za godne ochrony prawnej, z uwagi na wartość powiązanych z nimi wartości duchowych, zjawisk historycznych lub obyczajowych

KOSMOPOLITYZM – pogląd sprzeciwiający się podziałom kulturowo-politycznym i terytorialnym. Zwolennicy kosmopolityzmu dążą do politycznej i społecznej jedności świata, wolnego od podziałów i konfliktów, stopionego w jedną wspólnotę ogólnoludzką

WYMIANA TRANSGRANICZNA – wymiana towarów lub usług między państwami

Zadania

- **ZADANIE 1**

★ Jakie granice istnieją na świecie i co by się stało, gdyby zostały zniesione? Wypełnij tabelę.

Wskazówka: można regulować stopień trudności zadania decydując, które komórki tabeli uczniowie dostaną wypełnione.

TYP GRANICY	PRZYKŁAD	JAK POWSTAŁA
Geograficzna	Rzeka Rio Grande	Granica naturalna
Polityczna	Mur berliński	W 1961 mur oddzielił trzy sektory Berlina kontrolowane przez wojska alianckie od sektora kontrolowanego przez ZSRR. Rosjanie starali się powstrzymać ucieczki z Berlina Wschodniego na Zachód.
Ekonomiczna	Między bogatymi a biednymi	Nierówności dochodowe zależą od wielu czynników, takich jak miejsce zamieszkania, zdolności

		ludzkie, wykształcenie, specyfika pracy i tak dalej.
Kulturowe	Na przykład różne zwyczaje, różne zachowania, przekonania, tradycje i wartości.	Granice te są tworzone i utrzymywane przez samych ludzi, poprzez ich chęć identyfikacji z danym krajem, jego kulturą i obowiązującymi w niej normami postępowania.
Językowe	Między społecznościami posługującymi się różnymi językami	Granice te są wytworem człowieka i wynikają z uwarunkowań historycznych.
Historyczne	Wielki mur chiński	Został zbudowany przed naszą erą, aby chronić Chiny przed atakami ludów z Euroazji. Dziś jest to jedna z najczęściej odwiedzanych atrakcji turystycznych w tym kraju.
Społeczne	Do 2018 r. w Arabii Saudyjskiej kobietom nie wolno było prowadzić pojazdów.	Przepisy miały umacniać i pielęgnować patriarchat, w ramach którego kobiety nie mogą mieć równych praw z mężczyznami.

Przykładowe odpowiedzi:

Rzeka Rio Grande - USA i Meksyk tracą naturalną granicę, która je dzieli. Nielegalnym imigrantom z Meksyku byłoby łatwiej wjechać do Stanów Zjednoczonych. Ułatwione zostałyby kontakty gospodarcze i społeczne pomiędzy dwoma krajami.

Mur berliński - W 1989 mur został zburzony i stał się symbolem wolności. Niemcy stały się zjednoczone. Poprawiły się warunki życia wielu ludzi z Niemiec Wschodnich.

Między bogatymi a biednymi - Zmniejszenie nierówności wpływa korzystnie na spójność społeczną, poziom przestępczości, funkcjonowanie instytucji publicznych itp.

Na przykład różne zwyczaje, różne zachowania, przekonania, tradycje i wartości. - Moglibyśmy lepiej poznać i zrozumieć innych ludzi. Groziłoby nam homogenizacja kultury, czyli proces jej ujednolicenia.

Między społecznościami posługującymi się różnymi językami - Komunikacja międzyludzka byłaby znacznie łatwiejsza. Zniknięcie części języków, które dziś są używane na Ziemi.

Wielki mur chiński - Zmniejszenie liczby turystów. Konieczność zmiany pracy dla wielu lokalnych taksówkarzy, przewodników, sprzedawców, fotografów i innych osób obsługujących ruch turystyczny.

Do 2018 r. w Arabii Saudyjskiej kobietom nie wolno było prowadzić pojazdów - Sytuacja kobiet w Arabii Saudyjskiej poprawiła się, stały się mniej zależne od mężczyzn

• **ZADANIE 2**

-
- ★ Na świecie żyje około 7,5 miliarda ludzi. Jak wyglądałby obecny świat, gdybyśmy zredukowali go do 100 osób?

-
- Przeanalizuj z uczniami załączoną infografikę albo poproś uczniów, żeby weszli na stronę https://100people.org/statistics_detailed_statistics.php?section=statistics a następnie przedstawili graficznie (np. rysując wykres) te dane, które wydały im się najbardziej interesujące albo najbardziej ich zaskoczyły.
-

GDYBY NA ŚWIECIE ŻYŁO TYLKO 100 OSÓB, byłoby wśród nich...

50 KOBIEC
50 MEŻCZYZN

26 DZIECI
74 DOROSŁYCH
(Z KTÓRYCH 8 MIAŁOBY PONAD 65 LAT)

60 AZJATÓW
15 AFRYKAŃCZYKÓW
11 EUROPEJCZYKÓW
14 MIESZKAŃCÓW OBU AMERYK

33 CHRZEŚCIJAN
22 MUZULMANÓW
14 HINDUISTÓW
12 ATEISTÓW
7 BUDDYSTÓW
12 WYZAWCÓW INNEJ WIARY

감사합니다 (Natick) Obrigado
Danke (Frykorystec) Dalu (Spasibo)
Thank You (Kószónóm) 谢谢

12 MÓWIŁOBY PO CHIŃSKU
5 MÓWIŁOBY PO ANGIELSKU
5 MÓWIŁOBY PO HISPANSKU
3 MÓWIŁOBY PO ARABSKU
3 MÓWIŁOBY PO BENGALSKU
3 MÓWIŁOBY PO PORTUGALSKU
3 MÓWIŁOBY W HINDI
2 MÓWIŁOBY PO ROSYJSKU
2 MÓWIŁOBY PO JAPONSKU
62 MÓWIŁOBY W INNYM JĘZYKU

83 UMIAŁOBY CZYTAĆ I PISAĆ

7 MIAŁOBY WYŻSZE WYKSZTAŁCENIE
22 MIAŁOBY KOMPUTER

77 MIAŁOBY SCHRONIENIE
23 NIE MIAŁOBY PODSTAWOWYCH WARUNKÓW DO ŻYCIA

87 MIAŁOBY DOSTĘP DO WODY PITNEJ
13 NIE MIAŁOBY WODY ZDATNEJ DO PICIA

1 UMARŁOBY Z GŁODU
15 BYŁOBY NIEDOŻYWIWIONYCH
21 MIAŁOBY NADWAGĘ

Źródło:
www.100people.org

INFOBLOG
LICZBY NIE KLAMIA

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

- **ZADANIE 3**

★ W 1971 roku John Lennon, członek zespołu The Beatles, wydał piosenkę „Imagine”, która stała się wielkim przebojem.

<https://youtu.be/VOgFzRVaww>

Śpiewał w niej między innymi:

„Wyobraź sobie, że nie ma krajów. Nie jest to trudne. Nie ma za co zabijać ani za to umrzeć. I religii również. Wyobraź sobie wszystkich ludzi. Żyjących w pokoju”

W jednym z wywiadów na temat tej piosenki John Lennon powiedział:

„Jeśli potrafisz wyobrazić sobie świat bez określonej religii, bez przekonania, że mój bóg jest lepszy od twojego boga – wtedy idea „religii pozytywnej” może być prawdziwa. Kiedyś otrzymałem telefon od przedstawiciela jednego z kościołów z pytaniem: „Czy moglibyśmy użyć piosenki zmieniając jej nazwę na „Wyobraź sobie jedną religię”? Pokazało mi to, że zupełnie nie rozumieli znaczenia tej piosenki. Taka zmiana całkowicie zmieniłaby sens tej piosenki”.

Posłuchaj piosenki „Imagine” analizując jej tekst:

TEKST ORYGINALNY	W WERSJI POLSKOJĘZYCZNEJ
Imagine there's no heaven	Wyobraź sobie, że nie ma Nieba
It's easy if you try	To proste, gdy spróbujesz
No hell below us	Nie ma Piekła pod nami
Above us only sky	Nad nami tylko niebo
Imagine all the people	Wyobraź sobie wszystkich
Living for today	ludzi
Aha-ah	Żyjących po dziś dzień
Imagine there's no countries	Aha-ah
It isn't hard to do	Wyobraź sobie, że nie ma
Nothing to kill or die for	krajów
And no religion too	Nie jest to trudne
Imagine all the people	Nie ma za co zabijać ani za to
Living life in peace	umrzeć
Yoohoo-oooh	I religii również
You may say I'm a dreamer	Wyobraź sobie wszystkich
But I'm not the only one	ludzi
I hope someday you'll join us	Żyjących w pokoju
	Juuhuu-uuu

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

And the world will be as one
Imagine no possessions
I wonder if you can
No need for greed or hunger
A brotherhood of man
Imagine all the people
Sharing all the world
Yoohoo-oooh
You may say I'm a dreamer
But I'm not the only one
I hope someday you'll join us
And the world will live as one

Może powiesz, że jestem
marzycielem
Lecz nie jestem jedynym
Mam nadzieję, że kiedyś
dołączysz
I świat stanie się jednością
Wyobraź sobie, że nie ma
majątków
Jestem ciekaw, czy możesz
Nie ma chciwości i głodu
A ludzie są wspólnotą
Wyobraź sobie wszystkich
ludzi
Dzielących ze sobą cały świat
Juuhuu-uu
Może powiesz, że jestem
marzycielem
Lecz nie jestem jedynym
Mam nadzieję, że kiedyś
dołączysz
I świat stanie się jednością

Zastanów się, czy zgadzasz się z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi tej piosenki:

1. Lennon przekonuje, że uniwersalna harmonia jest dla nas osiągalna, ale tylko wtedy, gdy odrzucimy mechanizmy kontroli społecznej, takie jak państwo czy religia.
2. Ta piosenka jest deklaracją polityczną.
3. Piosenka Lenona opisuje mało realną sytuację, nie oferuje żadnych praktycznych rozwiązań. Tekst piosenki jest niejasny i wewnętrznie sprzeczny – wzywa się słuchacza do porzucenia systemu politycznego, ale jednocześnie oferuje się coś podobnego do komunizmu.
4. Dla mnie to jest hipokryzja – milioner, gwiazda rocka, mieszkając w pięknej rezydencji zaprasza słuchaczy do wyobrażenia sobie życia bez różnic majątkowych...

***Wskazówka:** Wszystkie odpowiedzi są dopuszczalne i poprawne. Ważne jest, aby zachęcić uczniów do dyskusji i podania uzasadnienia własnego zdania.*

- **ZADANIE 4**

★ Przeanalizuj poniższy wykres, starając się zinterpretować dane.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/statexpservices/chart/index.php?title=Asylum_statistics/pl

1. Wykres pokazuje liczbę osób ubiegających się o azyl, czyli będących uchodźcami. Ta liczba drastycznie wzrosła w latach 2015-2016, w czasie tzw. kryzysu migracyjnego
2. Europa musi każdego roku mierzyć się z koniecznością rozpatrzenia kilkuset tysięcy wniosków azylowych. Każda osoba uciekająca przed prześladowaniami lub narażona na ryzyko doznania poważnej krzywdy w swoim kraju ma prawo ubiegać się o ochronę międzynarodową. Udzielenie azylu jest prawnym zobowiązaniem państw członkowskich UE, wynikającym z konwencji genewskiej z 1951 r. dotyczącej statusu uchodźców.
3. Państwa członkowskie, w tym Polska, nie mogą uchylać się od udzielenia azylu osobom spełniającym kryteria ale jednocześnie trudno o polityczną zgodę, żeby przyjąć wszystkich uchodźców.

Rozważ następujące stwierdzenia i uzasadnij czy to prawda, czy mit:

1. **„Uchodźców należy odesłać tam, skąd przybyli” MIT:** *To nie jest takie proste. Po pierwsze, byłoby to niezgodne z prawem – nie można odsyłać ludzi w miejsca, gdzie grozi im śmierć lub prześladowania. Po drugie, często kraje skąd Ci ludzie wyjechali nie godzą się na ich przyjęcie. Po trzecie, czasem nie wiadomo gdzie tych ludzi miałyby się odesłać – nie mają dokumentów, nie można sprawdzić ich prawdziwej tożsamości itd..*
2. **„Uchodźcy to w rzeczywistości imigranci (np. ekonomiczni)” MIT:** *Wśród ludzi starających się dostać do Europy są zarówno uchodźcy, jak i migranci zarobkowi. Najczęściej różni ich powód zmiany miejsca pobytu. Prawdą jest, że czasem imigranci podają się za uchodźców, mimo że nie spełniają kryteriów. Nie zmienia to jednak faktu, że w 2018 r. na świecie liczba osób uciekających od wojny, prześladowań i konfliktów przekroczyła 70 milionów (Agencja ONZ ds. Uchodźców). Wielu z nich stara się dostać do Europy.*
3. **„Uchodźcy powinni wrócić do domów i walczyć o swój kraj” MIT:** *Często jest to niemożliwe. Najlepszym przykładem jest wojna w Syrii. To nie wojna z jednym wrogiem zewnętrznym, w której łatwo wskazać kto jest „dobry”, a kto zły. To konflikt, w którym spotykają się interesy Rosji, Iranu, Turcji, Arabii Saudyjskiej i USA. Do kogo przystać? Do bojowników tzw. Państwa Islamskiego, terroryzujących cały region Bliskiego Wschodu czy może do dyktatora Baszara al-Asada, który od lat krwawo rozprawia się z politycznymi przeciwnikami?*
4. **„Musimy przyjąć wszystkich. To nasz obowiązek moralny” MIT:** *Polityką nie rządzą zasady moralne. Przywódcy europejscy zdają sobie sprawę, że kraje UE nie są w stanie przyjąć wszystkich chętnych by szukać schronienia w Europie. Kryzys z lat 2015-16 pokazał, że Europa nie jest przygotowana na poradzenie sobie z tak dużą liczbą przybyszów. Dlatego politycy europejscy prowadzą bardzo aktywną politykę mającą na celu zmniejszenie liczby osób napływających do Unii. Celem nie jest zamykanie granic, ale zmniejszenie napływu osób do poziomu, który byłby akceptowalny politycznie i społecznie.*

Projekt [Krok 3.]

★ Jeśli realizowano ankietę (krok 2. projektu), to należy zacząć od zaprezentowania i omówienia jej wyników. Może to robić wyznaczony do tego uczeń lub grupa uczniów, co posłuży za dobry wstęp do dyskusji na temat migracji, która to debata prowadzona będzie metodą „rozmowy kawiarnianej” (znanej też jako [World Cafe](#)). Można też poniższy warsztat przeprowadzić jako osobne zajęcia, nie powiązane z ankietą.

1. Metoda ta jest niezwykle prosta a przy tym efektywna, bo daje możliwość skonfrontowania swoich myśli z wieloma innymi osobami.
2. Temat migracji dzielimy na kilka zagadnień (np. Gospodarka, Kultura, Społeczeństwo, Bezpieczeństwo) tak aby omówić wpływ tego zjawiska na każdy z tych obszarów. Do każdego z nich możemy ułożyć dodatkowe pytania pomagające ukierunkować dyskusję (np. te z ankiety) albo zostawiamy te tematy do dookreślenia przez uczniów w czasie dyskusji.
3. Następnie wybieramy do każdego z tematów moderatora, a pozostałych uczniów dzielimy na kilkuosobowe zespoły.
4. Każde zagadnienie analizowane jest przy innym stoliku przez określony czas (np. 5 minut). Zespoły uczniów przemieszczają się pomiędzy stolikami zgodnie z ruchem wskazówek zegara.
5. Moderatorzy nie zmieniają stolików, ich rolą jest kierowanie rozmową, notowanie zgłaszanych pomysłów.
6. Każdy kolejny zespół pojawiający się przy stoliku poznaje efekty pracy swoich poprzedników i bazuje na wygenerowanym przez nich materiale.

7. Gdy komplet zagadnień zostanie przeanalizowany przez wszystkie grupy robocze, następuje podsumowanie dyskusji: moderatorzy prezentują na forum wyniki prac grup.
8. Czas trwania warsztatu należy dostosować do własnych potrzeb.
9. Szczegóły metody są dostępne online: <https://pedagogika-specjalna.edu.pl/warsztat-pracy/metoda-world-cafe/>

Arkusz samooceny

★ **Wskazówka:** Uczniowie sami oceniają, czy są w stanie odpowiedzieć na poniższe pytania. Jeśli nie, powinni poprosić nauczyciela o dodatkowe wyjaśnienia, by móc w pełni zrozumieć omawiane zagadnienia.

Po tej lekcji uczniowie powinni potrafić:

Wymienić trzy rodzaje granic istniejących na świecie i podać przykłady

Geograficzne: Na przykład Ocean Atlantycki oddziela kontynenty.

Polityczne: Na przykład możesz wjechać do Chin tylko po otrzymaniu wizy, czyli formalnej zgody tego państwa.

Społeczne. Na przykład praktyki dyskryminacyjne takie jak formułowanie ogłoszeń o pracę w sposób eliminujący jedną z płci (podanie nazwy stanowiska wyłącznie w formie męskiej lub żeńskiej – asystentka, dyrektor).

Przedstawić dwa pozytywne aspekty idei „świata bez granic”

Na przykład: zmniejszenie ubóstwa; zmniejszenie nierówności między ludźmi.

Przedstawić dwa negatywne aspekty idei „świata bez granic”

Na przykład, nie jest jasne, w jaki sposób zapewnione byłoby bezpieczeństwo i sprawiedliwość w takim świecie; zagrożenie dla różnorodności kulturowej i językowej.

LIBERTÉ!

Lithuanian
Free
Market
Institute

Erasmus+

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>